

Sposoby zapewnienia dobrostanu kota

w klinice weterynaryjnej, hotelu i schronisku dla zwierząt

lek. wet. Jolanta Łapińska :
zoopsycholog, behawiorysta

Dobrostanem nazywamy stan fizyczny i psychiczny zwierzęcia obrazujący, w jaki sposób radzi sobie ono z otaczającym je środowiskiem (*Donald Bloom*). Koncepcja dobrostanu opiera się na realizacji pięciu wolności: od głodu i pragnienia, od niewygody (dyskomfortu), od bólu, ran i chorób, od stresu i lęku, wyrażania naturalnych zachowań.

Stopień realizacji powyższych pięciu wolności wpływa na: stan fizyczny, psychiczny i naturalne zachowania zwierzęcia, które stanowią trzy składowe jego dobrostanu.

Istnieje bardzo silna zależność pomiędzy tymi trzema składowymi. Każde istotne obniżenie jakości jednej z nich zaburza dwie pozostałe. Dlatego najważniejsze jest holistyczne podejście do pacjenta, które uwzględnia kontrolę zarówno jego stanu fizycznego, jak i psychicznego oraz stopnia realizacji naturalnych zachowań.

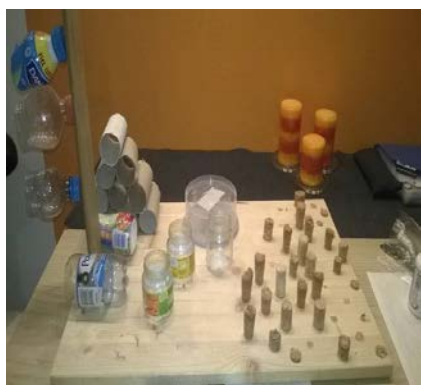
Kluczowe jest, aby zarówno w czasie pobytu w klinice weterynaryjnej, jak i hotelu czy schronisku dla zwierząt zapewnić kotom możliwość realizacji ich naturalnych zachowań, bo jest to niezbędnym czynnikiem wpływającym na poprawę nastroju, co z kolei przyspiesza procesy zdrowienia i jest najlepszą profilaktyką chorób.

Z drugiej strony każda choroba znacząco obniża poziom dobrostanu. U chorego zwierzęcia mogą być naruszone wszystkie wolności. Wynikający z tego niski poziom dobrostanu może przyczynić się do spowolnienia procesów zdrowienia, a nawet do pogłębienia się stanu chorobowego.

Realizacja wymienionych powyżej pięciu wolności, a przez to zapewnienie dobrostanu kotom, wymaga znajomości ich potrzeb gatunkowych, które zostały poniżej pokrótce omówione.

Wolność od głodu i pragnienia

W żywieniu kotów należy pamiętać przede wszystkim o tym, że są one obligatoryjnymi mięsożercami. Wysoko wyspecjalizowana budowa przewodu pokarmowego sprawia, że podstawą kociej diety powinno być białko zwierzęce. Skład chemiczny diety kotów wolno żyjących wynosi w suchej ma-

sie: 55-60% białka, 23-35% tłuszczów, 3-8% węglowodanów i związków mineralnych, dlatego kluczowe jest, aby stosować dietę opartą na białku zwierzęcym, bez zawartości kukurydzy i soi. Krótki przewód pokarmowy kota, składający się z niewielkiego żołądka i dosyć krótkich jelit, oraz bardzo wysoka kwasowość soku żołądkowego sprawiają, że zjada on małe porcje, które szybko trawi. W związku z tym kot powinien mieć możliwość wielokrotnego podjadania małych porcji pokarmu w ciągu dnia. Dlatego powinno się kota karmić małymi ilościami urozmaiconego jedzenia kilka razy dziennie. Nie można mu wydzielać pokarmu dwa razy dziennie, bo zaburza to naturalny schemat odżywiania się i sprawia, że kot staje się bardzo głodny, a wskutek tego je za szybko i zbyt duże porcje na raz.

Jako że koty wywodzą się od zwierząt pustynnych, gdzie jest utrudniony dostęp do rezerwuarów wody, ewolucyjnie dostosowały się do przyjmowania wody wraz z pożywieniem. Naturalny pokarm kotów wolno żyjących zawiera średnio powyżej 70% wody. Mokra karma zawierająca około 80% wody dostarcza 90% dziennego zapotrzebowania kota na wodę. Zjadając taką karmę, kot pije dodatkowo niewielką ilość wody, która całkowicie pokrywa jego dzienne zapotrzebowanie. W odróżnieniu od mokrej sucha karma zawiera poniżej 10% wody. Zjadając suchą karmę, koty nie pokrywają w najmniejszym stopniu zapotrzebowania organizmu na wodę. Przy takiej diecie muszą uzupełniać wodę, pijąc ją z miski. Niestety badania wykazują, że koty piją jedynie około połowy koniecznej ilości wody. Przyczyną takiego stanu jest ich mała wrażliwość na odczuwanie pragnienia i odwodnienie. Powoduje to ciągły niedobór wody w organizmie, co jest przyczyną schorzeń układu moczowego kotów. Dlatego niezmiernie ważne jest, aby podstawą żywienia kota była mokra karma, bogata w białko, tłuszcz zwierzęcy i taurynę. Należy także zachęcać koty do picia wody poprzez rozstawianie misek z wodą w różnych miejscach, w których kot często przebywa, prowokowanie zabawy z wodą

oraz dolewanie niewielkiej ilości wody do mokrej karmy.

Wolność od dyskomfortu

Często w czasie pobytu kota w klinice istnieje konieczność przetrzymywania go w klatce. Szczególną uwagę należy zwrócić na aranżację klatki, tak aby kot czuł się w niej jak najbardziej komfortowo. Klatka powinna mieć leżankę lub hamak zainstalowane wyżej, ponad poziomem podłogi, kuwetę i miski z jedzeniem oraz wodą ułożone w jak największej odległości od kuwety. Możliwość ukrycia się jest kluczowa dla poczucia bezpieczeństwa kota, dlatego w klatce powinna być budka lub osłonięte miejsce. Najlepiej, aby kocia klatka stała na podwyższeniu, w miejscu, w którym kot nie będzie narażony na bliską obecność i spojrzenia innych zwierząt.

Wolność od bólu, ran i chorób

Bardzo silnym mechanizmem obronnym u kotów jest ukrywanie bólu, jako że zwierzęta chore i słabe stają się łatwym łupem drapieżników. W sytuacjach stresowych, do jakich niewątpliwie zalicza się wizyta w lecznicy, pobyt w klinice weterynaryjnej, hotelu czy schronisku, koty bardzo się mobilizują, aby ukryć ból. Dlatego tak trudno jest zauważyć ich cierpienie. Głównymi symptomami złego samopoczucia są: izolowanie się, apatia, zły stan okrywy włosowej, brak naturalnych zachowań. Kot śpi lub udaje, że śpi przez większość czasu. Zwykle siedzi w ukryciu, w przycupniętej pozycji, futro kota jest zaniedbane, bo kot przestaje je pielęgnować, bardzo często także przestaje jeść. Kluczowa jest umiejętność rozpoznania takiego stanu i podjęcia natychmiastowych działań mających na celu zdiagnozowanie problemu i wdrożenie terapii. Bardzo istotnym elementem jest ograniczenie odczuwania bólu poprzez stosowanie leków przeciwbólowych, gdy tego wymaga stan kota.

Wolność od stresu i lęku

Kot jako zwierzę terytorialne żyje i czuje się bezpiecznie w obrębie swojego terytorium. Codziennie kot obchodzi i znaczy swoje terytorium, co jest

Schemat 1

niezbędne dla jego poczucia komfortu i bezpieczeństwa. Każdorazowe zabranie go poza terytorium w obce miejsce wiąże się z dużym stresem i lękiem. Dlatego trzeba mieć świadomość, że kot w lecznicy, hotelu czy schronisku jest zestresowany i należy podjąć działania ograniczające stres. Zwykle klatki, w których trzymane są koty w lecznicy, są metalowe, mają gładkie ściany, łatwe do utrzymania higieny. Zamieszczenie w klatce elementów, np. kartonowych, o które kot będzie mógł się ocierać i znaczyć je swoim zapachem, jest niezbędne do zapewnienia mu poczucia komfortu, bezpieczeństwa i poprawy nastroju.

Poczucie bezpieczeństwa buduje się u kotów, tworząc warunki tzw. 3C: cicho, ciepło, ciemno. Takie warunki obniżają także poziom stresu u kota.

Należy także pamiętać, że koty są rytualistami. Stałe rytuały i niezmienny porządek dnia dają im poczucie przewidywalności sytuacji, to z kolei poprawia poczucie bezpieczeństwa. Dlatego należy zwrócić uwagę, aby w klinice był niezmienny porządek dnia, te same godziny karmienia, sprzątnięcia, zabiegów oraz stałe osoby do obsługi. Elementami niezbędnymi do zapewnienia kotu poczucia bezpieczeństwa są kryjówka i takie ułożenie klatki z kotem, aby nie był narażony na kontakt wzrokowy z innymi zwierzętami.

W schronisku lub hotelu w pomieszczeniu, gdzie przebywają koty, powinny znajdować się półki na różnych poziomach, kryjówki umożliwiające im odizolowanie się oraz wymijanie się i unikanie konfliktów. Koty jako zwierzęta terytorialne wymagają przestrzeni, dlatego nie można zagęszczać kotów w pomieszczeniu. Najlepsze

- Głównymi symptomami złego samopoczucia są:
- izolowanie się, apatia, zły stan okrywy włosowej, brak
- naturalnych zachowań. Kot śpi lub udaje, że śpi przez
- większość czasu.

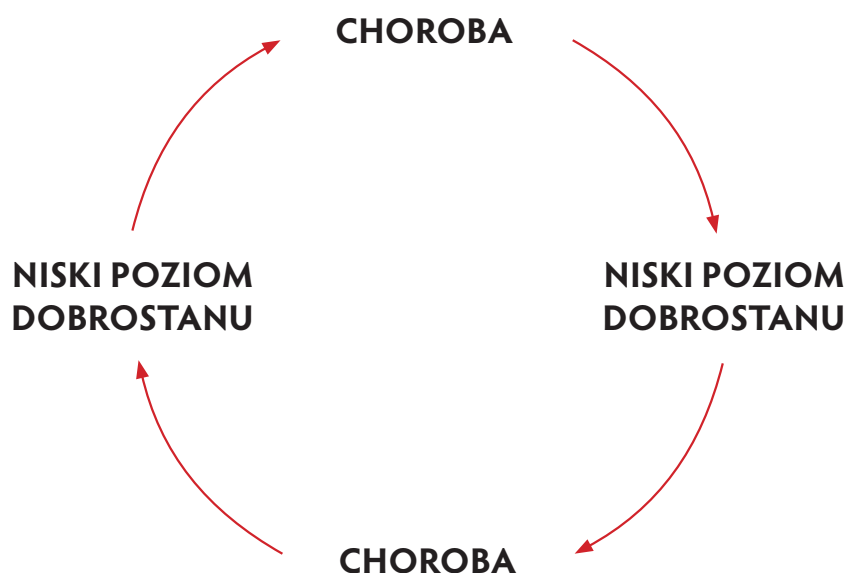
są małe grupy nieprzekraczające 6 kotów, dobranych do siebie temperamentem. Bardzo ważne jest, aby zapewnić wystarczającą liczbę wszystkich kocich zasobów, czyli: misek z jedzeniem, wodą, kuwet, legowisk, zabawek, czyli tyle sztuk, co kotów plus jeden oraz żeby były one umieszczone w miejscach jak najbardziej odległych od siebie, co uniemożliwi zablokowanie do nich dostępu. Jest to bardzo ważne z uwagi na to, że niektóre koty zawłaszczają zasoby i przestrzeń i blokują do nich dostęp innym kotom, a także uniemożliwiają swobodne poruszanie się. W przypadku zaobserwowania nękania jednego kota przez drugiego należy je niezwłocznie rozdzielić.

Zarówno w lecznicy, jak i schronisku czy hotelu dla zwierząt poczekalnia powinna być tak urządzona, aby minimalizować stres oczekującego kota. W poczekalni powinny być półki, na których można postawić transporter czy klatkę z kotem. Naturalna droga ucieczki kota wiedzie do góry, dlatego na wysokości kot zawsze czuje się bez-

pieczniej. Nigdy nie powinno stawiać się transportera z kotem na podłodze, szczególnie gdy w pobliżu znajdują się inne zwierzęta. Transporter czy klatkę z kotem dobrze jest przykryć ręcznikiem, aby odizolować go od stresujących bodźców zewnętrznych.

Wolność wyrażania naturalnych zachowań

Koty są zwierzętami drapieżnymi, które największą satysfakcję czerpią z udanego polowania. Koty przetrzymywane w zamknięciu nie mają takiego źródła satysfakcji. Ich życie polega głównie na leżeniu, spaniu i jedzeniu. Dlatego zaleca się tzw. wzbogacenie środowiska poprzez wprowadzenie karmienia kotów z zabawek, z których

Schemat 2

mógłby one wydobyć pokarm, co byłoby namiastką polowania. Najlepsze są zabawki wykonane samodzielnie, dostosowane do możliwości manualnych poszczególnych kotów. Można do tego celu wykorzystać rolki po papierze toaletowym i inne powszechnie dostępne materiały. Poziom trudności musi być odpowiednio dostosowany do każdego kota, aby mógł on osią-

Aby to osiągnąć, w czasie zabawy z kotem powinno się zadbać o to, żeby kot złapał zabawkę, a następnie po sesji zabawy dostał coś do jedzenia. Taki sposób postępowania zamyka sekwencję łowiecką i sprawia, że kot się uspokaja po zabawie, a sukces polegający na złapaniu zdobyczy i jej zjedzeniu wpływa korzystnie na jego nastrój. Brak sukcesów powoduje u kota fru-

zacji powyższego zachowania. Prawidłowa kuweta powinna mieć długość nie mniejszą niż podwójna długość kota od nosa do nasady ogona, a szerokość – nie mniejszą niż pojedyncza długość kota. Najlepsze jest takie podłoże, które umożliwia wykopanie dołka i zakopanie odchodów. Dlatego zalecane są bezzapachowe żwirki jak najdrobniejsze, przypominające fakturą piasek. Żwirki silikonowy lub w postaci drewnianych granulatów, kuweta wyłożona gazetą czy żwirki perfumowane uniemożliwiają kotu realizację sekwencji wydalania i nie powinny być stosowane.

Mając pod opieką kota, czy to w lecznicy weterynaryjnej, czy w hotelu lub schronisku, należy stworzyć mu takie warunki bytowe, które umożliwią mu realizację wszystkich pięciu wolności, a poprzez to wpłyną korzystnie na stan fizyczny i psychiczny kota oraz na jego naturalne zachowania. Bardzo pomocne w zapewnieniu komfortowych warunków podopiecznym byłoby przeprowadzenie szczegółowego wywiadu z jego właścicielem, dotyczącego stosowanej karmy, kocich rytuałów, jego ulubionych zabaw i w miarę możliwości dostosowanie postępowania indywidualnie do każdego kota. Należy pamiętać, że poziom dobrostanu zwierząt powierzonych pod opiekę jest wyznacznikiem świadczonych usług, a umiejętność jego oceny jest bardziej powszechna wśród klientów. Dlatego warto jest zwracać uwagę na zagadnienia związane z dobrostanem. □

- W schronisku lub hotelu w pomieszczeniu, gdzie przebywają koty, powinny znajdować się półki na różnych poziomach, kryjówki umożliwiające im odizolowanie się oraz wymijanie się i unikanie konfliktów.

gnąć sukces w postaci wydobytej karmy. Bardzo ważna jest także zabawa z kotem. Mówi się, że zabawa jest najlepszą terapią dla kota. Aby tak było, zabawa powinna realizować poniższe założenia. Zabawka powinna naśladować ruchy ofiary, czyli pojawiać się i znikać w kryjówce. Najlepiej, aby zabawa realizowała pełną sekwencję łowiecką, która składa się z poniższych elementów:

- tropienia,
- wypatrywania,
- podchodzenia,
- pogoni,
- chwytania ofiary,
- zabicia,
- zjedzenia.

stracę, która z kolei wpływa negatywnie na jego nastrój.

Innym bardzo istotnym zachowaniem sekwencyjnym kota jest wydalanie odchodów. Sekwencja wydalania składa się z następujących czynności:

- wyboru miejsca,
- wachania podłoża,
- wykopania dołka,
- przykucnięcia z prostym lub lekko wygiętym grzbietem z ogonem ułożonym prawie poziomo do podłoża,
- oddania moczu, kału,
- odwrócenie się, zakopywanie, wachania,
- oddalenia się.

Zarówno wielkość kuwety, jak i rodzaj podłoża wpływają na jakość reali-